

לשנות מהמקום הכי נמוך: יוסף משיתא ויקום איש צרורות

בראשית פרק כז

(כז) וַיִּגַשׁ וַיִּשְׁק לֹא וַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר:

רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכָה ה':

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לז עמוד א

רבי זירא אמר: מהכא – (בראשית כ"י) "וירח את ריח בגדיו" אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו.

בראשית רבה (וילנא) פרשת תולדות פרשה סה , כב

דבר אחר: "וירח את ריח בגדיו ויברכהו" (בראשית כז, כז) –

כגון יוסף משיתא ויקום איש צרורות.

יוסף משיתא –

בשעה שביקשו שונאים להכנס להר הבית

אמרו: יכנס מהם (=מהיהודים) ובהם (=בבית המקדש שהוא שלהם) תחלה (=לפני שאנחנו,

הרומאים, נכנסים).

אמרין ליה: עול, ומה דאת מפיק- דיך [אמרו לו (=ליוסף משיתא): היכנס, ומה שאתה מוציא – שלך].

נכנס והוציא מנורה של זהב

אמרו לו: אין דרכו של הדיוט (=אדם פשוט) להשתמש בזו

אלא עול זמן תנינות ומה דאת מפיק דיך [אלא, היכנס פעם שנייה ומה שאתה מוציא – שלך]

ולא קיבל עליו. (=לא הסכים להיכנס)

אמר ר' פנחס: נתנו לו מכס ג' שנים ולא קיבל עליו, (=הציעו לו לקבל סכום כספי גבוה כדי להיכנס

שוב, ולא הסכים)

אמר: "לא דיי שהכעסתי לאלהי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה?!"

מה עשו לו? נתנו אותו בחמור של חרשים (=משטח שמנסרים עליו נסרים) והיו מנסרים בו

היה מצווח ואומר: "ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי!"

שאלות לעיון ולדין:

- א. מדוע לא נכנסו השונאים להר הבית בעצמם, איזה יחס למקדש עומד מאחורי הימנעות זו?
- ב. מדוע הסכים יוסף משיתא להיכנס ומדוע לדעתך הוציא דווקא את המנורה?
- ג. מדוע יוסף לא מוכן להיכנס שוב לבית המקדש?
- ד. מהו הרגע שבו חל המהפך אצל יוסף? מה ברגע זה גרם ליוסף את המהפך?
- ה. כיצד ניסו השונאים לשכנע את יוסף משיתא להיכנס בחזרה? מה הייתה טעותם?
- ו. מה הקשר בין הפסוק המצוטט בתחילת הסיפור לבין סיפורו של יוסף משיתא? העזרו בדברי רב צדוק שלפניכן:

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות לראש חודש אדר

"וירח את ריח בגדיו" - אל תיקרי "בגדיו" אלא בוגדיו (סנהדרין לז ע"א), וכמו שאמרו (בראשית רבה סה, כב) כגון יוסי משיתא. שבאמת כולם צדיקים, ואף הבוגדים הם רק מלבושי ובגדי עשו. אבל בשורש נותנין ריח טוב כריח שדה של תפוחים.

ויקום איש צרורות -

היה בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר איש צרידה והוא רכיב סוסיא בשבתא [והיה רוכב על סוסו בשבת]. אזל קומי שריתא למצטבלא [הלך (רבי יוסי) לפני הקורה להצטלב (להיתלות) ע"י הרומאים] אמר ליה: חמי סוסי דארכבי מרי וחמי סוסך דארכבך מרך" [אמר לו: ראה סוסי שהרכיבני עליו אדוני (=הרומאי), וראה סוסך (=כלומר הצלב שעליו נתלה רבי יוסי) שהרכיבך עליו אדונך (=הקב"ה)]

צליבה

צליבה הינה שיטה עתיקה להוצאה להורג בה נקשר או ממוסמר המוצא להורג לצלב עשוי מעץ, ומושאר בתנוחה זו עד מותו. זהו מוות איטי ומשפיל, תוך ייסורים רבים. שיטה זו להוצאה להורג הייתה מקובלת בין המאה השישית לפני הספירה למאה הרביעית לספירה, בקרב הפרסים, מצרים, בני קרתגו ובעיקר הרומאים. הצליבה קיבלה משמעות תרבותית בעקבות עליית הנצרות, שכן צליבת יש"ו ע"י הרומאים היא אירוע מכונן בדת הנוצרית. להבדיל, בגמרא מוזכרים כמה מחכמי ישראל שהוצאו להורג ע"י הרומאים בדרך אכזרית זו (מעובד מתוך ויקיפדיה)

אמר לו: "אם כך למכעיסיו, קל וחומר לעושי רצונו" אמר לו: "עשה אדם רצונו יותר ממך?" אמר לו: "ואם כך לעושי רצונו קל וחומר למכעיסיו" נכנס בו הדבר כארס של עכנא (=כארס של נחש) הלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין: סקילה, שריפה, הרג וחנק מה עשה?
הביא קורה נעצה בארץ וקשר בה נימא (=חבל) וערך העצים והקיפן גדר של אבנים ועשה מדורה לפניו ונעץ את החרב באמצע והצית האור תחת העצים מתחת האבנים ונתלה בקורה ונחנק קדמתו האש נפסקה הנימה נפל לאש קדמתו חרב ונפל עליו גדר ונשרף נתנמנם יוסי בן יועזר איש צרידה (=לפני מותו) וראה מטתו (=של יקום) פרוחה באויר אמר בשעה קלה קידמני זה לגן עדן

יקום איש צרורות:

- א. מדוע לדעתך מציין המדרש את הקרבה המשפחתית בין יקום לבין ר' יוסי בן יועזר?
- ב. מה ההבדל בין התשובה הראשונה שנותן רבי יוסי בן יועזר לשאלתו של יקום, לתשובתו השנייה, ומדוע דווקא השנייה שינתה את חייו של יקום?
- ג. מדוע בחר המדרש לספר על השינוי שחל ביקום בדימוי של "נכנסה ביקום כארס של נחש"?
- ד. מדוע יקום מביא על עצמו ארבע מיתות בית דין? האם היה יכול לפתור את מצוקתו בדרכים אחרות?
- ה. מדוע חשוב למדרש לציין שיקום הקדים את ר' יוסי לגן עדן, ומה המשמעות שיש לכך?

הראי"ה קוק, מוסר אביר, 'מידות הראיה' (אמונה, י)

האמונה האלהית הגדולה אשר בלב ישראל, אין לה ערך ולא דוגמה ולא משל (=אין דבר הדומה לה), ואפילו האפיקורסות (=הכפירה) הישראלית היא מלאה אמונה וקדושה, הרבה יותר מכל האמונות של כל הגויים כולם. ואע"פ שהיא מבטאת דברים של קלות-ראש ושל כפירה, בתוכיות הנשמה יש אור-אלהים של דבקות ושל צמאון לאלהים חיים אל אלהי ישראל עד לכדי מסירות-נפש. "וירח את ריח בגדיו" (בראשית כז, כז), אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, כגון יקים איש צרורות ויוסי משותא", שהראו את הצפון (=המוסר) בלבבם במסירות-נפש נפלאה. ומה שהיה בסוף היה גם כן בתחילה, אלא שכיסה אותו הזוהמא (=הלכלוך) החיצונה, שבאה מהשפעתם המסואבה (=המושחתת) של הגויים, "אשר לא ידעו את ד'" (שופטים ב, י)